

ספר איכה

פרק א :

- א. איכה ישבה בְּדָד - איך ישבה לבד.
העיר רבתי עם - העיר שהיו בה הרבה עם.
היתה פאלמנה - היתה כאלמנה שבעלה הלך ממנה.
רבתי בגוים - גדולה באומות.
שרתי במדינות - מושלת על המדינות.
היתה למס - ועכשיו היא משלמת מס לאחרים.
ב. בכו תבכה בלילה - ירושלים בוכה בלילה.
ודמעתה על לחיה - והדמעות יורדות על הלחיים שלה תמיד.
אין לה מנחם מפל אהביה - אף אחד לא מנחם אותה.
כל רעיה בגדו בה - כל החברים שלה בגדו בה ולא עזרו לה בצרתה.
היו לה לאיבים - היו לה לאויבים.
ג. גלתה יהודה מעני ומרוב עבדה - עמ"י גלו במצב של עניות והעבידו אותם כשהלכו לגלות.
היא ישבה בגוים לא מצאה מנוח - וגם במקום שגלו לשם לא היה לה מנוח.
כל רדפיה השיגוה בין המצרים - כל מי שרדף אחריה השיג אותה כי היא היתה בין 2 גדרות ואין לה לאן לברוח.
ד. דרכי ציון אבלות - הדרכים בירושלים אבלות (ריקות).
מבלי באי מועד - שהעולי רגלים לא באים לירושלים.
כל שעריה שוממין - כל השערים שלה שוממין מאדם.
כהניה נאנחים - הכהנים בצער (שלא מקבלים מתנות כהונה).
בתולתיה נוגזות - הבחורות ביגון ובצער (שהיו עולים לרגל ושמחים שם).
והיא מר לה - וציון מר לה על המצב הזה.
ה. היו צריה לראש - הצרים של עמ"י נהיו חשובים וראשים.
איביה שלו - האויבים שלה יושבים בשלוח.
פי ה' הוגה על רב פשעיה - כי ה' ציער אותה על ההרבה פשעים שעשתה.
עולליה הלכו שבי לפני צר - והילדים שלה הלכו בשבי לפני האויב.
ו. ויצא מפת ציון כל הדרה - כל היופי יצא מציון.
היו שריה פאילים לא מצאו מרעה - השרים שלה היו כמו אילים שלא מצאו מה לאכול ואין להם כח.
ויכלו בלא כח לפני רודף - והלכו בלי כח לפני מי שרדף אחריהם.
ז. זכרה ירושלם ימי עניה ומרודיה - ירושלים זוכרת בגלותה ימי חורבנה שהביאוה לידי עוני וצער.

כ. כל מחמדיה אשר היו מימי קדם - וזוכרת את כל הדברים הטובים שהיו לה פעם.
ג. בנפל עמה ביד צר ואין עוזר לה - וזוכרת כשנפלה בידי האויב אף אומה לא עזרה לה.
ד. ראוה צרים שחקו על משבתה - ראו אותה האויבים ושמחו שהפסיקה לה הטובה.
ה. חטא חטאה ירושלים על פן לנידה היתה - בגלל שחטאו לכן הלכו לגלות.
ו. כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה - כל העמים שכבדוה מזלזלים בה כי ראו את הבזיון שלה, שהלכה לגלות.
ז. גם היא נאנחה ותשב אחר - גם היא נאנחה והחזירה פניה לאחור כאדם המתביש.
ח. טמאתה בשוליה לא זכרה אחריתה - חטאותיה ניכרות בשולי בגדיה (עשתה בגלוי) ולא זכרה את הענש שיבא באחריתה.
ט. ותד פלאים אין מנחם לה - ירדה יותר מרגיל בשאר הרים וכולם מתפלאים ע"ז ולכן א"א לנחם אותה.
י. ראה ה' את עניי כי הגדיל אויב - מבקשת מה' שיראה את רוב הצרות שהאויב עשה לה (ויושיע אותה).
יא. ידו פרש צר על כל מחמדיה - האויב פרש את ידו על כל הדברים הטובים שלה.
יב. כי ראתה גוים באו מקדשה - כי ראתה את הגוים באים לבית המקדש.
יג. אשר צויתה לא יבאו בקהל לך - אומות (עמון ומואב) שאסרת להם לבא בקהל ישראל נכנסו לביהמ"ק.
יד. כל עמה נאנחים מבקשים לחם - כל עם ישראל נאנחים ברעב ומחפשים לחם לאכול.
טו. נתנו מחמדיהם באכל להשיב נפש - נתנו את כל הדברים היקרים להם כדי להשיג לחם להחיות את נפשם.
טז. ראה ה' והביטה כי היתי זוללה - תראה ה' והבט כי נהייתי רעבתנית.
יז. לוא אליכם כל עברי דרך - מתפללת שלא יבא על עוברי דרך את הצרות שלה.
יח. הביטו וראו אם יש מכאוב כמכאבי אשר עולל לי - תביטו האם יש כאב כמו שהי עשה לי.
יט. אשר הוזה ה' ביום חרון אפו - שהי ציער אותי ביום כעסו.
כ. ממרום שלח אש בעצמתי וירדנה - מהשמים שלח אש בעצמותי ושבר אותם.
כא. פרש רשת לרגלי השיבני אחר - פרש מלכודת שאצטרך לברוח אחר אל שונאי.
כב. נתנני שממה כל היום דנה - נתן אותי שממה וריקנית כל היום בצער.
כג. נשקד על פשעי בידו - מסומנים היו פשעי בידי ה'.
כד. ישתרגו עלו על צוארי הכשיל כחי - הפשעים נעשו כמו ענפים והתרבו כ"כ עד שהגיעו עד הצואר שלי וקלקל את כוחי.
כה. נתנני ה' בידי לא אוכל קום - ה' נתן אותי בידי אויב כ"כ חזק שאני לא אוכל לקום ולהתחזק.
כו. סלה כל אבירי ה' בקרבי - דרך ה' על כל החזקים שלי.
כז. קרא עלי מועד לשבר בחורי - קבע זמן לשבור את הבחורים החזקים שלי.
כח. נת דרך ה' לבתולות בת הוזה - כמו שדורכים בגת להוציא יין כן ה' הביא אויב שהרג את הנשים של עמ"י והוציא דמם.

טז. על אלה אני בוכיה עיני עיני ירדה מים - על כל הדברים האלה אני בוכה והעינים שלי מורידות תמיד דמעות כמו מים על אלה הצרות.

כי חק ממני מנחם משיב נפשי - כי אין מי שיכול לנחם אותי ולהשיב תנחומים לנפשי.
היו בני שוממים כי גבר אויב - ובני שגלו הם בשממה וריקנות כי האויב עשה להם הרבה צרות.
יז. פרשה ציון בנדיה אין מנחם לה - ציון פורשת את ידיה כדרך המצטערים ואין מי שינחם אותה.
צהה ה' לעקב סביביו צריו - ה' גזר שכל מקום שיגלו יהיה מסביבם אויבים.
היתה ירושלים לנדה בניהם - ירושלים היתה מרוחקת ובזויה בעיני הגוים.
יח. צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי - כל מה שה' עשה לי היה בצדק כי אני מריתי פיו.
שמעו נא כל העמים וראו מכאבי - תשמעו העמים ותראו את כאבי.
בתולתי ובחורי הלכו בשבי - שבתולתי ובחורי הלכו בשבי בעוונותי.
יט. קראתי למאהבי המה רמוני - קראתי לעזרה לעמים שהיו אוהבים שלי והם רימו אותי.
כהני וזקני בעיר גועו - הכהנים והזקנים מתו בעיר.
כי בקשו אכל למו וישבו את נפשם - כי רצו אוכל להשיב את נפשם הרעבה.
כ. ראה ה' כי צר לי מעי חמרמרו - תראה ה' את הצרות שלי והמעים שלי התכווצו.
נהפך לבי בקרבי כי מרו מריתי - הצטערתי שמריתי את פי ה'.
מחוץ שפלה חרב בבית כמות - כשראיתי שבחוץ הורגת חרב ובבית מתים מרעב.
כא. שמעו כי נאנחה אני אין מנחם לי - האוהבים של פעם שמעו שאני נאנחת ואין אחד מהם מנחם אותי.
כל איבי שמעו רעתי ששו כי אתה עשית - כל האויבים שלי שמעו על הצרה שלי ושמחו שאתה עשית לי את זה.
הבאת יום קראת ויהיו כמוני - והלואי שתביא עליהם גם צרות כמו שעשית לי.
כב. תבא כל רעתם לפניך ועולל למו - תזכר את רעתם ותעשה להם.
כאשר עוללת לי על כל פשעי - כמו שעשית לי על כל הפשעים שלי.
כי רבות אנחתי ולבי דני - כי אנחתי רבות ולבי מלא צער על הצרות.

פרק ב :

א. איכה יעיב באפו ה' את בת ציון - איך החשיך ה' בכעסו את עם ישראל.
השליך משמים ארץ תפארת ישראל - השליך בבת אחת ממקום גבוה למקום שפל את כבוד ישראל.
ולא זכר הדם רגליו ביום אפו - ולא זכר ביום כעסו את בית המקדש לרחם עליו.
ב. בלע ה' ולא חמל את כל נאות יעקב - השחית ה' ולא רחם על כל בתי יעקב.
הרס בעברתו מבצרי בת יהודה הגיע לארץ - הרס בכעסו את מבצרי בת יהודה והשפילם לארץ.
חלל ממלכה ושריה - ביזה את המלכות והשרים של עם ישראל.

- ג. גִּדְעוּ בְּחַרֵי אֶף כָּל קֶרֶן יִשְׂרָאֵל - הכרית בכעסו הגדול, את כבוד ישראל.
- ה. הָשִׁיב אַחֲזֹר מִיָּמִינוּ מִפְּנֵי אוֹיֵב - החזיר לאחור יד ימינו ולא סייע להם מפני האויב.
- ו. וַיִּבְעַר בַּיַּעֲקֹב כָּאֵשׁ לְהֵבֶה אֶכְלָה סְבִיב - ושרף ביעקב כאש להבה, ששרפה אותם מכל הצדדים.
- ז. דָּרַךְ קִשְׁתּוֹ פְּאוֹיֵב נֶצֶב יָמִינוּ פָּצַר - ה' מתח קשתו והטיל עלי חצים כמו אויב והעמיד ימינו לעשות לנו צרות כאויב.
- ח. וַיְהַרְגוּ כָּל מַחְמַדֵי עֵינָן - והרג את כל היפים.
- ט. בָּאֵהָל בַּת צִיּוֹן שָׁפַךְ כָּאֵשׁ חֲמָתוֹ - באהל של בת ציון שפך את כעסו שהוא כאש.
- י. הֲיִהְיֶה ה' פְּאוֹיֵב בְּלַע יִשְׂרָאֵל - ה' התנהג לעם ישראל כאויב וכלה את ישראל.
- יא. בְּלַע כָּל אַרְמְנוֹתֶיהָ שָׁחַת מִבְּצֻרֶיהָ - וכלה את הארמונות שלה, והשחית את המבצרים.
- יב. וַיָּרַב בְּבַת יְהוּדָה תִּאֲנִיָּה וַאֲנִיָּה - והרבה בבת יהודה צער ויללה.
- יג. וַיַּחְמָסוּ בְּגֹן שִׁכּוֹ שָׁחַת מוֹעֵדוֹ - עקר את סוכתו (ביהמ"ק) כמו גן ירק שעוקרים והשחית את המקום שהיה נועד עם עמ"י.
- יד. שָׁפַח ה' בְּצִיּוֹן מוֹעֵד וְשַׁבָּת - ה' השכיח את המועדים והשבתות בציון.
- טו. וַיִּנְאַץ בְּזַעַם אַפּוֹ מֶלֶךְ וְכַהֵן - ביזה בכעסו את המלך וכהן גדול.
- טז. זָנַח ה' מִזְבְּחוֹ נָאֵר מִקִּדְשׁוֹ - עזב ה' את מזבחו ביטל את מקדשו.
- יז. הִסְגִּיר בְּיַד אוֹיֵב חוֹמֹת אַרְמְנוֹתֶיהָ - מסר בידי האויב את חומות ארמנותיה.
- יח. קוֹל נִתְּנוּ בְּבֵית ה' פִּיּוֹס מוֹעֵד - האויבים שמחו בקול חזק כמו ימי מועד שהיו שמחים בקול גדול.
- יט. חֲשַׁב ה' לְהִשְׁחִית חוֹמֹת בַּת צִיּוֹן - לפני הרבה זמן ה' חשב להשחית את החומות של ציון.
- כ. נָטָה קוֹ לֹא הָשִׁיב יָדוֹ מִבְּלַע - נטה עליה קו של משפט להפרע מהעוונות ולא השיב ידו מלהשחית.
- כא. וַיִּאֲבָל חַל וְחוֹמָה יַחְדָּו אֲמָלְלוּ - גרם לאבל לחומה הקטנה והגדולה וביחד נכרתו.
- כב. טָבְעוּ בְּאֶרֶץ שְׁעָרֶיהָ אֲבָד וְשִׁבְרָה בְּרִיחֶיהָ - השערים נטבעו בארץ ה' אבד ושבר את הבריחים של השערים.
- כג. מִלִּפְנֵי וְשָׂרִיָּה בְּגוֹיִם אֵין תוֹרָה - המלך והשרים הלכו לגלות ואין מי שילמד את העם תורה.
- כד. גַּם נִבְיָאִיהָ לֹא מָצְאוּ חֲזוֹן מֵה' - גם הנביאים לא קבלו נבואה מה'.
- כה. יִשְׁבּוּ לְאֶרֶץ יְדָמוּ זָקְנֵי בַת צִיּוֹן - הזקנים ישבו לארץ ושתקו והתאבלו על החורבן.
- כו. הָעֵלוּ עִפְרוֹ עַל רֵאשִׁים חֲגָרוּ שָׂקִים - שמו עפר על הראש ולבשו שקים.
- כז. הוֹרִידוּ לְאֶרֶץ רֵאשֵׁן בְּתוֹלַת יְרוּשָׁלַם - הסתכלו לארץ בצער ואבלות.
- כח. יֹאכְלוּ בְּדַמְעוֹת עֵינֵי חֲמֻרְמָרוּ מַעֵי - כל אחד מהזקנים אומר: עיני כלו מרוב דמעות, ונתכווצו המעיים שלי.
- כט. נִשְׁפַּךְ לְאֶרֶץ כְּבִדֵי עַל שִׁבְרָתָה עַמִּי - ונשפך הכבד שלי לארץ, על הצרות של עם ישראל.
- ל. בְּעֵטֶף עוֹלָל וַיּוֹנֵק בְּרַחְבוֹת קִרְיָה - כשהתעלפו הילדים והיונקים ברחובות עיר.
- לא. יִבְלָאמְתָם יֹאמְרוּ אֵיךָ דָּגוּ וַיִּין - הילדים מבקשים אוכל ויין.
- לב. בְּהִתְעַטְפָם כָּחֲלָל בְּרַחְבוֹת עִיר - כשהתעלפו כמתים ברחובות העיר.
- לג. בְּהִשְׁתַּפֵּךְ נַפְשָׁם אֶל חֵיק אֲמֹתָם - כשמתו בתוך חיק אמותם.

יג. מה אַעִידךְ מֵה אַדְמָה לְךְ הַבַּת יְרוּשָׁלַם - מה אני יכל להעיד לך שגם להם קרה צרה כ"כ גדולה כמו לך.
 מה אַשְׁוֶה לְךְ וְאַנְחַמְךָ בְּתוֹלַת בַּת צִיּוֹן - מה אני יכל להשוות לצרה שלך, כדי לנחם אותך שגם לאחרים זה קרה.
 כִּי גָדוֹל כִּיָּם שְׁבָרְךָ מִי יִרְפָּא לְךְ - כי השבר שלך גדול כמו הים ומי יכל לרפות אותך.
 יד. נְבִיאִיךָ חִזּוּ לְךְ שְׁוֹא וְתַפֵּל - הנביאים נבאו לך דברי שקר, ודברים שאין בהם טעם.
 וְלֹא גָלוּ עַל עֲוֹנֶיךָ לְהַשִּׁיב שְׁבוּתֶךָ - ולא הוכיחו אותך שתשובי מדרכך הרעה.
 וַיַּחֲזוּ לְךְ מַשָּׂאוֹת שְׁוֹא וּמִדּוּחִים - וניבאו לך נבואות שקר והדחה מה'.
 טו. סָפְקוּ עֲלֶיךָ כַּפִּים כָּל עַבְרֵי דָרְךָ - מחאו כף כל עוברי דרך (מרוב תמהון על השבר הגדול)
 שָׁרְקוּ וַיִּנְעוּ רֵאשִׁים עַל בַּת יְרוּשָׁלַם - שרקו מתמהון, והניעו ראש - השתתפות בצער של ירושלים.
 הַזֹּאת הָעִיר שֶׁיֹּאמְרוּ כְּלִילַת יָפִי מְשֹׁשׁ לְכָל הָאָרֶץ - הזאת העיר שאמרו עליה שהיא הכי יפה ומשמחת את כל הארץ
 טז. פָּצוּ עֲלֶיךָ פִּיהֶם כָּל אוֹיְבֶיךָ - פתחו את הפה ודברו כנגדך כל אויביך.
 שָׁרְקוּ וַיַּחֲרְקוּ שֹׁן אֲמָרוּ בְּלַעְנוּ - שרקו וחרקו בשיניהם ואמרו השחתנו אותם.
 אַךְ זֶה הַיּוֹם שֶׁקִּוִּינָהוּ מִצְּאֵנוּ רְאִינוּ - אך זה היום שקוינו לו הרבה זמן, הגיע וראינו את זה.
 יז. עֲשֵׂה ה' אֲשֶׁר זָמַם - ה' עשה מה שחשב.
 בָּצַע אֲמָרְתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה מִימֵי קֶדֶם הָרַס וְלֹא חָמַל - ביצע את אשר אמר למשה פעם, הרס ולא רחם.
 וַיִּשְׂמַח עֲלֶיךָ אוֹיֵב הָרִים קָרְן צָרְיֶךָ - וגרם שהאויב ישמח במפלתך, וגדל אותם.
 יח. צַעַק לְבָם אֵל ה' - צעקו אל ה' מלבם.
 חוֹמַת בַּת צִיּוֹן הוֹרִידִי כְּנַחַל דְּמָעָה יוֹמָם וְלַיְלָה - אומרים לחומת בת ציון שתבכה יום ולילה ותוריד דמעות כנחל.
 אֵל תִּתְּנִי פִּגְמַת לְךְ אֵל תִּדְּם בַּת עֵינֶיךָ - אל תתני הפסקה לבכי ולא יפסיק השחור שבעין מלדמוע.
 יט. קוּמִי רִנֵּי בְּלַיְלָה לְרֵאשׁ אֲשַׁמְרוֹת - קומי תתפללי אל ה' בתחילת המשמרות של הלילה.
 שְׁפָכִי כַּמִּים לְבַךְ נִכַח פְּנֵי ה' - תשפכי את הלב כמו מים כנגד ה'.
 שְׂאֵי אֵלָיו כַּפֶּיךָ עַל נֶפֶשׁ עוֹלְלֶיךָ - הרימי אליו ידיך בתפילה על נפש ילדיך.
 הַעֲטוּפִים בְּרַעַב בְּרֵאשׁ כָּל חוּצוֹת - המתעלפים ברעב בראש כל הרחובות.
 כ. רֵאָה ה' וְהִבִּיטָה לְמִי עוֹלְלָתָ כֹּה - תראה ה' ותביט למי עשית את הצרה הזאת.
 אִם תֹּאכְלֶנָה נְשִׁים פְּרִים עֲלֵלֵי טַפְחִים - הנשים אכלו את הילדים שגדלו אותם.
 אִם יִהְרַג בְּמִקְדָּשׁ ה' כֹּהֵן וְנָבִיא - ונהרגו בבית המקדש כהנים ונביאים.
 כא. שְׁכַבוּ לְאָרֶץ חוּצוֹת נַעַר וְזָקֵן - שכבו על הארץ בחוץ נערים וזקנים.
 בְּתוֹלַתִּי וּבְחוּרֵי נַפְלוּ בְּחָרֵב - הבחורים והבתולות נפלו בחרב.
 הַרְגַת בָּיוֹם אַפְךָ טַבְחַתָּ לֹא חָמַלְתָּ - הרגת ביום כעסך טבחת ולא רחמת.
 כב. תִּקְרָא כְּיוֹם מוֹעֵד מְגוּרֵי מִסְבִּיב - קראת לשכני הרעים שיתאספו עלי, כמו שנאספו ע"י במועדים.
 וְלֹא הָיָה בָּיוֹם אֶף ה' פְּלִיט וְשָׂרִיד - ולא היה ביום כעס ה' מי שניצל.
 אֲשֶׁר טַפְחַתִּי וְרִבִּיתִי אִיבֵי כָלָם - הילדים שגדלתי האויב כלה אותם.

פרק ג :

- א.אני הגבר ראה עני בשבט עברתו - ירמיהו אומר אני ראיתי את הצרות של עמ"י שמכים אותם במקל כעס.
ב.אותי נהג וילך חשך ולא אור - הוליד אותי ממקומי למקום חושך.
ג.אך בי ישב יהפך ידו כל היום - רק בי יחזור ויכה והופך ידו ומכה בי כל הזמן.
ד.בלה בשרי ועורי שבר עצמותי - השחית בשרי ועורי ושבר את עצמותי.
ה.בנה עלי ויקף ראש ותלאה - בנה מסביבי חומה שלא אוכל לברוח והקיף אותי בדברים מרים ובצרות.
ו.במחשבים הושיבני כמתי עולם - הושיב אותי בחושך כמו המתים שיושבים בחשך.
ז.גדר בעדי ולא אצא הכביד נחשתי - עשה גדר מסביבי שלא אוכל לצאת, ושם על רגלי כבלים מנחושת כבדים.
ח.גם כי אצעק ואשוע שאתם תפלתני - גם אם אצעק ואתפלל ה' סתם חלוונות השמים שלא תבא תפילתי לפניו.
ט.גדר דרכי בגזית נתיבתי ענה - גדר דרכי באבנים מסותתות ועקם דרכי שלא אדע איך ללכת.
י.דב ארב הוא לי ארי במסתרים - ה' נהפך לי כמו דוב אורב וכמו אריה שמסתתר לתפוס טרף.
יא.דרכי סורר ופשחני שמיני שמים - שם קוצים בדרכי ואני צריך להרחיב צעדי ושם אותי לשממה.
יב.דרך קשתו ויצביני כמטרא לחץ - מתח קשתו והעמיד אותי שאהיה המטרה לחיצים שלו.
יג.הביא בכליותי בני אשפתו - הביא בכליות שלי חיצים שנמצאים בנרתיק שלו.
יד.הייתי שחוק לכל עמי נגינתם כל היום - הייתי שחוק לכל העמים ומזמרים עלי כל היום.
טו.השביעני במרוזים הרוני לענה - השביע אותי בדברים מרים והרוה את צמאוני בדבר מר.
טז.ויגרס בחצץ שני הכפי שני באפר - שבר באבנים קטנות את שיני לכלך אותי באפר.
יז.ותזנח משלום נפשי נשיתי טובה - הנפש שלי עזבה את השלום ושכחה את הטוב שהיה לה.
יח.ואמר אבד נצחתי ותוחלתני מה' - וחשבתי שנאבד חווקי ותקותי מה' שיעשה לי טוב.
יט.זכר עניי ומרודי לענה וראש - זכר עניי וצערי שהם כמו עשבים מרים.
כ.זכור תזכור ותשוח עלי נפשי - זכר תזכר נפשי ותכנע בגלל הצרות.
כא.זאת אשיב אל לבי על פן אוחיל - הדבר הזה אשיב אל לבי ולכן אקוה.
כב.חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמי - חסדי ה' לא נגמרו ורחמי לא נגמרו.
כג.חדשים לבקרים רבה אמונתך - החסד מתחדש כל בקר וגדולה הנאמנות שלך.
כד.חלקי ה' אמרה נפשי על פן אוחיל לו - ה' הוא חלקי אומרת נפשי ולכן אני בוטחת בו.
כה.טוב ה' לקוון לנפש תדרשנו - ה' טוב למקוים אליו ולדורשים אותו.
כו.טוב ויחיל ודומם לתשועת ה' - טוב לאדם שיקוה וישתוק ויצפה לישועת ה'.
כז.טוב לגבר כי ישא על בנעוריו - טוב לאדם שישא עול מצוות בצעירותו.
כח.ישב בדרך וידם כי נטל עליו - ישב לבד וישתוק כי ה' שם עליו את הצרות.

כט. יתן בעפר פיהו אולי יש תקנה - ישתחוה לה' עד בא העפר לפיו אולי יש תקוה שה' ירחם עליו.

ל. יתן למכהו לחי ישבע בחרפה - יושיט הלחי שלו למכהו ויקבל את החרפה ברצון.

לא. פי לא יזנח לעולם ה' - כי ה' לא יעזבם לעולם.

לב. פי אם הוזהר ורחם פרב חסדיו - כי ה' מצער ואח"כ מרחם בגודל חסדיו.

לג. פי לא ענה מלבו ויגה בני איש - כי לא מענה מרצונו ולא מצער בני אדם, רק העוונות של בני האדם גורמים להם.

לד. לדפא תחת רגליו כל אסירי ארץ - ולא מרצונו משפיל את כל אסירי הארץ.

לה. להטות משפט גבר נגד פני עליון - להטות לרע משפט גבר, זה נגד רצון ה'.

לו. לעות אדם בריבו ה' לא ראה - לעקם משפט אדם לא נראה בעיני ה' לטוב.

לז. מי זה אמר ותהי ה' לא צנה - מי זה אמר וגזר את הגזרה אם ה' לא צוה אותה.

לח. מפי עליון לא תצא הרעות והטוב - מה' לא יוצא רע או טוב לאדם, אלא האדם לפי מעשיו גורם לעצמו.

לט. מה יתאונו אדם חי גבר על חטאיו - מה יתאונו האדם רק על החטאים שהוא עושה שהם גרמו לו את הצרות.

מ. נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה עד ה' - נחפש בדרכינו ונחקור מה פשענו ונשוב אל ה'.

מא. נשא לבבנו אל פנים אל אל בשמים - כשידינו מורמות אל ה' בתפילה נרים גם את הלב לשוב אל ה' בשמים.

מב. נחנו פשענו ומרינו אתה לא סלחת - אנחנו פשענו ומרדנו ולכן לא סלחת.

מג. סכתה באף ותדפנו הרגת לא חמלת - עשית עלינו סוכה של כעס, ולא נדע לאן לברוח ורדפת אותנו,

הרגת ולא רחמת.

מד. סכותה בענן לך מעבור תפלה - עשית מחיצה של ענן שלא תעבור התפילה אליך.

מה. סחי ומאוס תשימנו בקרב העמים - מטולטלים ומאוסים שמת אותנו בין העמים.

מו. פצו עלינו פיהם כל איביו - פתחו עלינו אויבינו את פיהם לצחוק עלינו.

מז. פחד ופחת היה לנו השאת והשבר - כשנסנו מפני הפחד נפלנו בפחת (מלכודת) - מצרה לצרה, השממה והשבר.

מח. פלגי מים תרד עיני על שבר בת עמי - נהרות מים ירדו מעיני על הצרות של עם ישראל.

מט. עיני נגרה ולא תדמה מאין הפגות - העינים זולגות דמעות ולא מפסיקות, כי הצרות לא נפסקות.

נ. עד נשקיף וירא ה' משמים - עד שה' ישקיף ויראה את צרתי.

נא. עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי - עיני עשו בכי יותר מבנות עירי (שדרך הנשים לבכות הרבה).

נב. צוד צדוני כצפור איבי חנם - צדו אותי אויבי כמו ציפור בלי סיבה.

נג. צמתו בבור חיי וידו אבן פי - אסרו בבית כלא את נפשי ורגמוני באבן.

נד. צפו מים על ראשי אמרתי ונגזרתי - צפו המים מעל ראשי וחשבתי שנכרתתי מהעולם.

נה. קראתי שמך ה' מבור תחתיות - קראתי אל ה' מתחתית הבור.

נו. קולי שמעת אל תעלם אזנך לרוחתי לשועתי - ושמעת קולי ולא הכרת אותי, וגם עכשיו אל תעלם אזנך

מלהקשיב לי ותעשה לי יותר טוב בשביל צעקתי.

נז. קרבת ביום אקראך אמרת אל תירא - תמיד היית מתקרב אלי כשהתפללתי ואמרת לי לא לפחד.

- נח. רַבֵּת ה' רִיבֵי נִפְשֵׁי גְאֻלַּת חַיִּי - ורבת עם מי שרב איתי, והצלת אותי.
- נט. רַאִיתָה ה' עֹתָתִי שְׁפָטָה מִשְׁפָּטִי - ראית ה' את הצרות שעקמו אותי ולכן תשפט את משפטי.
- ס. רַאִיתָה כָּל נִקְמָתָם כָּל מַחְשְׁבֹתָם לִי - ראית כל מה שנקמו בי כל מחשבותם רק להרע לי.
- סא. שְׁמַעַת חֲרָפְתָם ה' כָּל מַחְשְׁבֹתָם עָלַי - שמעת דברי חרפתם וכל מחשבותם הרעות עלי.
- סב. שְׁפָתַי קָמִי וְהִגִּינוּ עָלַי כָּל הַיּוֹם - דברי אויבי ומחשבותם עלי כל היום.
- סג. שְׁבֹתָם וְקִימָתָם הַבִּיטָה אֲנִי מִנְגִינָתָם - בשבתם ובקמתם הבט ותראה שעלי שרים ולועגים.
- סד. תִּשְׁיב לָהֶם גְּמוּלָה כְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם - תשיב להם כגמולם הרע כמעשיהם.
- סה. תִּתֵּן לָהֶם מְגִנַת לֵב תִּאֲלָתֶךָ לָהֶם - תתן להם שבר לב, ואת הקללות שלך תן להם.
- סו. תִּרְדֹּף בְּאָף וְתִשְׁמִידִם מִתַּחַת שְׁמַי ה' - תרדוף אותם בכעס ותשמיד אותם מתחת השמים.

פרק ד :

א. אֵיכָה יוֹעַם זָהָב יִשְׁנֵא הַכֶּתֶם הַטּוֹב - (ממשיל את עם ישראל לזהב ואבנים יקרות) איך נחשך הזהב ישתנה הזהב הטוב.

- תִּשְׁתַּכְּנָה אַבְנֵי קֶדֶשׁ בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת - נשפכות אבנים יקרות בראש כל הרחובות (מתים)
- ב. בְּנֵי צִיּוֹן הִיקָרִים הַמְּסֻלָּאִים בְּפֹז - בני ציון היקרים הנערכים ששויים כמו פז (זהב מיוחד)
- אֵיכָה נִחְשְׁבוּ לְנִבְלֵי חֲרָשׁ מַעֲשֵׂה יְדֵי יוֹצֵר - איך נחשבו כמו כדי חרס שנעשים בידי אדם.
- ג. גַּם תִּנָּיִם חֲלָצוּ שֵׁד הַיִּנְיָקוֹ גּוֹרִיהֶן - אפ"י התנאים האכזריים מאכילים בניהם כשרעבים.
- בַּת עַמִּי לְאֶכְזָר פִּיעֲנִים בְּמִדְבָּר - אבל בנות ירושלים לא הניקו בניהם בגלל הרעב כמו היענים שלא מאכילות את בניהם.

- ד. דָּבַק לְשׁוֹן יוֹנֵק אֶל חִפּוֹ בְּצִמָּא - נדבקה הלשון של התינוק אל החיך מרוב צמא.
- עוֹלָלִים שְׁאָלוּ לַחֵם פֶּרֶשׁ אֵין לָהֶם - התינוקות בקשו לאכול ואין מי שיפרוס להם לאכול.
- ה. הָאֶכְלִים לְמַעַדְנִים נִשְׁמוּ בַחוּצוֹת - הרגילים לאכל מעדנים היו בשממה ברחוב.
- הָאֶמְנִים עָלִי תוֹלַע חִבְקוֹ אֲשַׁפְּתוֹת - הגדלים בלבוש בגדים יקרים שכבו על האשפה.
- ו. וַיִּגְדַּל עֵזוֹן בַּת עַמִּי מִחֻטְאֵת סָדֵם - עונם של עמ"י היה יותר מעון סדום.
- הַהֶפְּכָה כְּמוֹ רָגַע וְלֹא חָלוּ בָּהּ יְדֵים - שסדום נהפכה ברגע אחד ולא ע"י אדם ועם ישראל היה להם הרבה זמן צרות, וע"י אדם.

- ז. זָכּוֹ נִזְיָרָהּ מִשְׁלַג צָחוֹ מִחֻלָּב - נקיים שריה יותר משלג, יותר לבן מחלב.
- אֲדָמוּ עַצְמָם מִפְּנִינִים סִפִּיר גְּזָרְתָם - היו אדומים במראיהם יותר מפנינים ומראיהם כמו אבן ספיר.
- ח. חֲשֵׁךְ מִשְׁחֹר תִּאָּרֶם לֹא נִכְרוּ בַחוּצוֹת - ועתה השחיר מראיהם יותר מפחם ולא מכירים אותם בחוץ.
- צ. צַפַּד עוֹרָם עַל עַצְמָם יִבֶּשׁ הָיָה כְּעָץ - נדבק עורם על העצמות, התיבש כמו עץ.

ט. טובים היו חללי חרב מחללי רעב - מצבם של מתי חרב היה יותר טוב ממתי רעב.

ש. הם יזובו מדקרים מתנובת שדי - שמתו הרעב זב פרשם שאכלו מיבול השדה קוצים ועשבים דקרו בטנם.

י. ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן - הנשים הרחמניות בשלו ילדיהן מגודל הרעב.

היו לברות למו בשבר בת עמי - היו למאכל להם בזמן השבר של עמי.

יא. פלה ה' את חמתו שפך חרון אפו - ה' כלה בהם כעסו, של הרבה זמן, ושפך עליהם כעסו.

ויצת אש בציון ותאכל יסודתיה - והדליק אש בעיר ציון ושרפה את היסודות.

יב. לא האמינו מלכי ארץ כל ישרי תבל - מלכי ארץ ואנשי העולם לא האמינו.

כי יבא צר ואויב בשערי ירושלים - שיכול לבא אויב בירושלים ולנצחם. ואיך קרה שכן הגיע? :

יג. מחטאת נביאיה עונות כהניה - מהחטאים של הנביאים והכהנים.

השפכים בקרבה דם צדיקים - שהרגו בתוכה צדיקים.

יד. נעו עורים בחוצות נגאלו בדם - הלכו עורים בחוץ והתלכלכו בדם.

בלא יוכלו יגעו בלבשיהם - עד שהם לא יכולים לגעת בבגדיהם.

טו. סורו טמא קראו למו סורו סורו אל תגעו - והיו אומרים להם סורו מאתנו ואל תגעו בנו.

כי נצו גם נעו - כי אתם מלוכלכים וגם הלכתם בדם.

אמרו בגוים לא יוסיפו לגור - הגויים אמרו שעם ישראל לא ישוב לגור בארץ ישראל.

טז. פני ה' חלקם לא יוסיף להביטם - הכעס של ה' חלק אותם בגוים ולא יוסיף להשגיח עליהם.

פני כהנים לא נשאו וזקנים לא חננו - בגלל שלא כבדו את הכהנים ולא רחמו על הזקנים.

יז. עזדינו תכלינה עינינו אל עזרתנו הבל - כשבאה הרעה עוד היינו מצפים בכליון עיניים אל מצרים שיעזרונו.

בצפיתנו צפינו אל גוי לא יושע - בצפיתנו חכינו אל גוי שלא יושע.

יח. צדו צעדינו מלכת ברחבתינו - האויבים ארבו לצעדנו שלא נוכל ללכת ברחובותינו.

קרב קצינו מלאו ימינו כי בא קצינו - קרב הסוף שלנו נגמרו הימים שלנו כי בא הסוף.

יט. קלים היו רדפינו מנשרי שמים - מהירים היו רודפינו יותר מנשרי שמים.

על ההרים דלקנו במדבר ארבו לנו - רדפו אחרנו על ההרים ובמדבר ארבו לנו (לא להשאיר פליטה)

כ. רוח אפינו משיח ה' נלכד בשחיתותם - יאשיהו שהוא כמו הנשמה של עמי והוא משיח ה' נלכד בבורות שלהם.

אשר אמרנו בצלו נחיה בגוים - שעליו אמרנו שישמור עלינו מהגויים.

כא. שישו ושמחי בת אדום יושבת בארץ עוץ - תשמחי עכשיו אדום שיושבת בעוץ.

גם עליך תעבר כוס תשכרי ותתערי - גם עליך תעבר כוס פורענות, תשתי ותשתכרי ממנה ותקיא אותה.

כב. תם עונך בת ציון לא יוסיף להגלותך - נגמר העון שלך ע"י הגלות ולא יוסיף להגלות אותך עוד.

פקד עונך בת אדום גלה על חטאתיך - הזכיר ה' את העון של אדום וגלה חטאותיה וישלם לה על זה.

פרק ה':

א. זְכוֹר ה' מִה הִיָּה לָנוּ הַבִּיטָה וּרְאֵה אֶת חַרְפְּתָנוּ - זְכוֹר ה' הַצְרוֹת הַרְבוֹת שֶׁהִגִּיעוּ עֲלֵינוּ, הַבֵּט וּתְרַאֵה אֶת הַחֲרַפָּה שֶׁלָנוּ.

ב. נַחֲלָתָנוּ נִהְפְּכָה לְזָרִים בְּתֵינוּ לְנֹכְרִים - אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִתְּנָה לְזָרִים, בְּתֵינוּ עִבְרוּ לִיְדֵי עַמִּים נֹכְרִים.

ג. יְתוּמִים הָיִינוּ וְאִין אָב אֲמִתֵּינוּ כְּאַלְמָנוֹת - נִהְיִינוּ כְּמוֹ יְתוּמִים שִׂיאָן לְהֵם אֲב, וְאֲמוֹתֵינוּ נִהְיוּ כְּמוֹ אֲלֵמָנוֹת.

ד. מִיָּמֵינוּ בְּכֶסֶף שְׁתֵּינוּ עֲצִינוּ בְּמַחִיר יָבֹאוּ - הִיִּינוּ צָרִיכִים לְשַׁלֵּם עַל הַמַּיִם שֶׁלָנוּ וְכֵן עַל הָעֲצִים שֶׁלָנוּ.

ה. עַל צְוָאֲרָנוּ נִרְדְּפָנוּ יִגְעָנוּ וְלֹא הוֹנַח לָנוּ - בְּעוֹל עֲבוּדָה קִשָּׁה נִרְדַּפְנוּ, וְכֹל מִה שִׁיגְעָנוּ עַל זֶה לְקַחוּ מֵאֲתָנוּ.

ו. מְצָרִים נִתְּנוּ יָד אֲשׁוּר לְשָׁבַע לָחֵם - לְמִצְרַיִם בְּקִשְׁנוּ עֲזָרָה, בְּקִשְׁנוּ מֵאֲשׁוּר לֶחֶם לְשָׁבֹועַ.

ז. אֲבֹתֵינוּ חָטְאוּ וְאִינָם וְאַנְחָנוּ עֲוֹנוֹתֵיהֶם סָבְלוּנוּ - אֲבוֹתֵינוּ חָטְאוּ וְאִינָם בְּעוֹלָם שִׁיקְבְּלוּ עוֹנֵשׁ, וְאַנְחָנוּ סוֹבְלִים בְּשִׁבִּיל עוֹנוֹתֵיהֶם.

ח. עֲבָדִים מְשָׁלוּ בָנוּ פֶּרֶק אִין מִיָּדָם - עֲבָדִים מְשָׁלוּ עֲלֵינוּ, וְאִין לָנוּ מִי שִׁיפְדָה מִיָּדָם.

ט. בְּנַפְשָׁנוּ נִבְיָא לְחַמְנוּ מִפְּנֵי חֶרֶב הַמִּדְבָּר - בְּסִיכּוֹן נַפְשָׁנוּ הִיִּינוּ מִבִּיָּאִים אוֹכֵל בְּגַלֵּל הַחֲרָב שֶׁהִיתָה בַּמִּדְבָּר.

י. עוֹרָנוּ כְּתַנּוּר נִכְמְרוּ מִפְּנֵי זִלְעָפוֹת רָעַב - הָעוֹר שֶׁלָנוּ הִתְחַמַּם כְּמוֹ חוֹם תַּנּוּר, מִפְּנֵי הָרָעַב הַחֹזֵק.

יא. נָשִׁים בְּצִיּוֹן עָנוּ בַתְּלַת בְּעָרֵי יְהוּדָה - נָשִׁים נְשׂוֹאוֹת עֵינוּ, בַּחֲרוֹת עֵינוּ בְּעָרֵי יְהוּדָה.

יב. שָׂרִים בְּיָדָם נִתְּלוּ פְּנֵי זְקֵנִים לֹא נִהְדָּרוּ - הַשָּׂרִים הַחֲשׂוֹבִים נִתְּלוּ בִּיְדֵי הָאוֹיֵב, וְלֹא כִבְדוּ אֶת הַזְּקֵנִים.

יג. בַּחֲוָרִים טָחוֹן נָשְׂאוּ וְנִעְרִים בָּעֵץ כְּשָׁלוּ - הַבַּחֲוָרִים נָשְׂאוּ אֲבָנֵי רִיחִיִּים כְּבֹדוֹת, וְהַנִּעְרִים כְּשֶׁל כַּחַם מִמֶּשֶׂא הָעֲצִים.

יד. זְקֵנִים מְשַׁעַר שְׁבַתוֹ בַּחֲוָרִים מְנַגֵּינְתָם - הַזְּקֵנִים חָדְלוּ מִלְּשַׁבֵּת בְּשַׁעַר (סִנְהֶדְרִין), וְהַצַּעֲרִים חָדְלוּ מִשְׂמַחְתָּם.

טו. שְׁבַת מְשׁוֹשׁ לִבְנוֹ נִהְפְּךְ לְאַבֵּל מַחֲלָנוּ - בְּטֵלָה שְׂמַחַת לִבְנוֹ, נִהְפְּכָה לְאַבֵּל שְׂמַחְתָּנוּ.

טז. נִפְלָה עֲטָרַת רֹאשֵׁנוּ אוֹי נָא לָנוּ כִּי חָטְאוּנוּ - נִפְל כְּתָר רֹאשֵׁנוּ - בִּיהַמִּי"ק. אוֹי לָנוּ בְּגַלֵּל שְׁחָטְאוּנוּ בָאָה לָנוּ הַצָּרָה.

יז. עַל זֶה הִיָּה דָוָה לִבְנוֹ עַל אֱלֹהִים חָשְׁכוּ עֵינֵינוּ - עַל בִּיהַמִּי"ק הִיָּה צַעַר בִּלְבָנוּ, וְעַל אֱלֹהִים חָשְׁכוּ עֵינֵינוּ מֵרַב בְּכִי.

יח. עַל הַר צִיּוֹן שְׁשָׁמִם שׁוֹעֲלִים הִלְכוּ בּוֹ - עַל שֶׁהָר צִיּוֹן שָׁמֵם, וְשׁוֹעֲלִים הִלְכוּ שָׁם.

יט. אֲתָה ה' לְעוֹלָם תִּשָּׁב כְּסֶאֶךְ לְדָר וְדוֹר - אֲתָה ה' לְעוֹלָם תִּשָּׁב בְּשָׁמַיִם, וְכִסְאֶךָ לְעוֹלָם קַיִּים.

כ. לְמָה לְנִצָּחַת תִּשְׁכַּחַנוּ תַעֲזֹבְנוּ לְאַרְךְ יָמִים - לְמָה לְעוֹלָם תִּשְׁכַּח אֹתָנוּ, וְתַעֲזֹבְנוּ לְהַרְבֵּה יָמִים.

כא. הִשִּׁיבְנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ וְנִשׁוּבָה חֲדָשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם - תִּשָּׁב אֹתָנוּ מֵהַגְּלוּת וְנִשׁוּב אֲלֵיךָ, חֲדָשׁ יָמֵינוּ כְּמוֹ פֶּעַם שֶׁהִיָּה לָנוּ טוֹב.

כב. כִּי אִם מֵאִס מֵאִסְתָּנוּ קִצְפָתָ עֲלֵינוּ עַד מֵאִד - כִּי אִם מֵאִסְתָּנוּ בְּנוּ בְּגַלֵּל חָטְאוּנוּ, כִּבְרָה קִצְפָתָ עֲלֵינוּ מֵאִד יוֹתֵר מִדִּי.